
Preocupări cultural-științifice și sociale ale Centrului studențesc “PETRU MAIOR” 1918-1925

Ana-Maria STAN

O dată cu înfăptuirea idealului unității naționale românești – prin hotărârile luate la Alba Iulia, Chișinău, Cernăuți și validate de conferința de pace de la Paris – se trece la perioada integrării noilor provincii în statul român. Pentru a conferi stabilitate și trăinicie României Mari, toate domeniile vieții sociale, politice, economice, culturale și artistice trebuiau regândite într-un mod armonios și organic.

În plan cultural, înființarea în Transilvania a unei instituții de învățământ superior în limba română reprezenta, incontestabil, o necesitate stringentă a momentului, fiind de altfel un deziderat urmărit cu abnegație începând cu generația pașoptistă.

În 1919, autoritățile românești decid să preia universitatea maghiară ce exista la Cluj din 1872 și s-o transforme într-o unitate de învățământ adaptată realităților momentului.

În urma activității susținute și laborioase, ades chiar tensionate, a Comisiunii universitare (condusă de Sextil Pușcariu) ce s-a desfășurat pe tot parcursul verii anului 1919, se reușește crearea tuturor condițiilor pentru ca Universitatea română din Cluj să-și deschidă porțile¹. Prin decretul Consiliului de Miniștri nr. 4031/ 1919, la data de 1 octombrie 1919 se înființează cea de-a treia universitate din statul român, cea din Cluj, primul ei rector fiind Sextil Pușcariu. În data de 3 noiembrie 1919 are loc deschiderea cursurilor, hotărându-se primirea din oficiu a tuturor studenților aflați anterior la Cluj, lângă care sunt selectați să se adauge mulți alți tineri care doreau să urmeze studii superioare în limba română. Numărul final al studenților pentru primul an de activitate va atinge cifra de 1871, depășind orice așteptări².

Confrunțați cu noul cadru instituțional, studenții devin conștienți că “trebuie să organizeze un centru studențesc care să reprezinte și să îndeplinească cu toată autoritatea interesele studențimii”³. Primul pas va fi făcut prin constituirea societăților pe facultăți (litere și filozofie, drept, medicină, farmacie, științe), în data de 13 noiembrie 1919, acestea având drept scopuri declarate apărarea intereselor profesionale ale studenților, sporirea cunoștințelor lor de specialitate, ridicarea nivelului universității din punct de vedere științific și cultural.

După dezbateri aprinse, se hotărăște crearea unui centru studențesc al întregii universități, iar la 19 noiembrie 1919 au loc alegerile primului său comitet de conducere. Președinte este desemnat Traian Groze, student la medicină, ce condusesese anterior societatea de lectură a studenților români din Cluj.⁴ El propune să se dăruiască noii organizații

¹ Pentru preluarea universității maghiare din Cluj și procesul constituirii noii universități vezi Stelian Neagoe - *Viața universitară clujeană interbelică*, vol. I, Cluj-Napoca, 1980, p. 32-110; Vasile Pușcaș - *Universitate, societate, modernizare*, Presa universitară clujeană, 1995, p. 50-106; *idem* - *Proiecte de organizare a universității din Cluj*, în *Civilizația medievală și modernă românească. Studii istorice*, Cluj-Napoca, 1985, p. 269-313.

² Stelian Neagoe, *op.cit.*, p. 101-104.

³ Octavian F. Popa - *Carmen saeculare*, în *Almanahul societății academice Petru Maior, Cartea Românească*, Cluj, 1929, p. 118.

⁴ Pentru activitatea studenților români din Cluj între 1918-1919 vezi: Emil A. Dandea, *Mișcările studențești din anul 1918*, în *Almanahul societății academice Petru Maior, Cartea Românească*, Cluj, 1929, p. 85- 98 și Adrian Ivan, *Societatea de lectură literar socială a studenților români din Cluj și tendințe de organizare națională a studențimii române*, în *Studia UBB, Historia*, 37, 1-2, 1992, p. 133-140.

centrale studențești din Cluj numele de “Petru Maior” și averea societății “ce a funcționat la Budapesta vreo 40 de ani și în care și-au făcut educația politică națională cei mai mulți dintre bărbații conducători de azi ai poporului nostru”.⁵

Primită cu însuflețire și în unanimitate, inițiativa marca totodată o alegere făcută de studenți în favoarea tipului de structură asociativă precum și a tradiției de luptă națională reprezentate în timpul dualismului de către societatea “Petru Maior” din Budapesta, și astfel trecerea pe plan secund a experienței și direcțiilor de acțiune ale diferitelor organizații studențești și literare ale românilor create la Cluj începând cu secolul al XIX-lea și până în 1919 (“Iulia”, “Societatea de lectură a studenților români”, etc.).

Datorită faptului că centrul “Petru Maior” s-a constituit și a funcționat în strânsă legătură cu prestigioasa instituție de învățământ superior și de cultură care este universitatea clujeană, bineînțeles că o mare parte din acțiunile lui au fost orientate spre domeniile științific, cultural și artistic.

Încă de la început, membrii centrului studențesc “Petru Maior” vor face eforturi pentru a propaga prin multiple activități cultura românească în diferite straturi sociale și mai ales de a deveni apți ei înșiși pentru această sarcină. Pregătindu-se să-și îndeplinească aceste obiective propuse și doritori să-și desăvârșească în același timp cunoștințele profesionale, tinerii universitari clujeni plasează printre prioritățile lor înființarea și întreținerea unei biblioteci. Deoarece atât societatea omonimă budapestană, cât și societățile studențești existente anterior în Cluj aveau în structura lor biblioteci bogate, după înființare noul centru studențesc va încerca să recupereze și să centralizeze aceste fonduri de cărți, pentru a putea fi folosite cât mai repede de către studenți.

Astfel, în luna februarie 1920, o telegramă primită din Oradea comunică centrului că lucrurile fostei societăți “Petru Maior” din Budapesta se află în gara din localitate⁶, ele fiind recuperate în agitatul an 1919, după intrarea armatei române în capitala maghiară, de către sublocotenentul Gh. Russu.⁷ Printre acestea se afla și biblioteca impresionantă a societății. Desemnat să le aducă în Cluj va fi Adam Ursuțiu, președintele Societății studenților în drept.⁸ Totuși operația se dovedește destul de îndelungată, astfel că primul raport asupra stării bibliotecii centrului studențesc va consemna “biblioteca este răspândită în diferite localități, în fonduri care nu au fost puse la dispoziția centrului “Petru Maior”, deci în mod implicit nici biblioteca nu a fost pusă sub îngrijirea directă a bibliotecarului”.⁹ Pe lângă volumele aflate în posesia Societății “Petru Maior” din Budapesta, mai existau cărți la casina ofițerilor, care “au fost sub îngrijirea vechiului bibliotecar Traian Pop ce a dat seamă la constituirea centrului”, precum și la localul unde se adăpostise inițial “Egyetemi kör” și care fusese ulterior cedat Societății studenților în medicină. Se aproxima că toate aceste fonduri numărau reunite circa 4000 de titluri, dar că ele nu putuseră fi puse laolaltă din diferite motive, din care cel mai important era lipsa unui local corespunzător.¹⁰

Nemulțumită de această situație, comisia de verificare condusă de Matei Sofonea va reproșa lipsa de activitate propriu zisă pe o perioadă de 4 luni bibliotecarului Adam Popa și va insista ca biblioteca “vechii societăți a universitarilor din Cluj [...] care e destul de numeroasă să fie pusă la dispoziția membrilor centrului Petru Maior”.¹¹

Deci să facă din biblioteca lor unul din punctele de atracție pentru viitorii membri precum și un foarte util instrument de lucru, studenții din “Petru Maior” îi vor acorda o atenție specială de-a lungul timpului. Deși în intervalul studiat, nu am întâlnit conservate în arhivă registre de inventar ale fondurilor de cărți și deci nu putem avea decât puține date exacte asupra numărului de volume ori a felului de cărți deținute de centru, frecvențele mențiuni ale bibliotecii în alte documente atestă clar interesul tinerilor universitari clujeni pentru aceasta.

⁵ Biblioteca Centrală Universitară “Lucian Blaga” - Cluj-Napoca, Fond “Petru Maior”, (BCU Cluj-Napoca), Dosar procese verbale 1919, p.v. 19 XI 1919.

⁶ *Loc.cit.*, dosar 1919-1920 – procese verbale, p.v. 17 II 1920, ședința comitetului.

⁷ D. Antal, *Societatea “Petru Maior” în ultimul ei an de funcționare la Budapesta*, în *Almanah...*, 1929, p. 84.

⁸ BCU, Fond “Petru Maior”, Dosar 1919-20 - procese verbale, p.v. 17 II 1920, ședința comitetului.

⁹ *Loc.cit.*, Dosar 1919-1922 – acte, raport asupra bibliotecii și stării ei, 7 III 1920, întocmit de bibliotecarul Adam Popa și verificat de Ioan Groze.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Loc.cit.*, Dosar 1919-1922 – acte, raport de verificare a stării de lucruri din centrul studențesc 12 III 1920, semnat de Matei Sofonea ca președinte al comisiei de verificare.

Emil Petrovici, bibliotecar al centrului în perioada mai 1920- februarie 1921, va reuși ca în timpul cât a deținut această funcție să adauge fondului de cărți provenit de la fosta societate budapestană un număr de “1036 de volume prin încorporarea bibliotecii fostei societăți a universitarilor români din Cluj”.¹² Obiectiv, el va sublinia în raportul său de activitate și toate dezavantajele observate în munca sa, dar și utilitatea acestei biblioteci a “Petru Maior”. Petrovici arată că noile cărți intrate în posesia centrului nu reprezintă titluri noi, ci ele dublează cărțile în limba română deja existente, precum și faptul că “biblioteca va prezenta un interes deosebit pentru studenții în medicină, deoarece conține un considerabil număr de cărți de medicină”.¹³ Totodată, el concluzionează că “literatura română, exceptând pe cea mai nouă, e destul de bine reprezentată, însă un balast considerabil îl constituie vasta colecție de publicații a legilor fostului stat maghiar”.¹⁴

Preocupat și de condițiile de întreținere a bibliotecii, cu atât mai mult cu cât statutul de funcționare al “Petru Maior” votat în aprilie 1920 consemna expres datoria centrului de a avea o bibliotecă,¹⁵ Petrovici sfătuia comitetul de conducere să facă demersurile necesare pe lângă administrația căminului studențesc pentru a putea să instaleze toate cărțile definitiv în “sala cea mică de distracții din cămin”¹⁶, mutându-le astfel din căminul ofițeresc din strada Regina Maria ce le găzduia și la acea dată.

Alegerea în cadrul comitetului Macavescu, ce preia conducerea organizației centrale studențești în februarie 1921, a unui bibliotecar – Traian Cucutan și în plus a unui vicebibliotecar – Em. Pop Bota – este un indiciu clar al creșterii numărului de volume și periodice aflate în posesia “Petru Maior”.¹⁷ Din ce în ce mai interesați de ceea ce se întâmplă în țară, doritori să cunoască evoluția societății românești, studenții clujeni decid să trimită adrese tuturor ziarelor din capitală, solicitând fiecăruia să expedieze exemplare gratuite pe seama centrului,¹⁸ acestea urmând să sporească colecțiile bibliotecii. Dornici să-și ordoneze numeroasele titluri după un sistem cât mai profesionist, membrii “Petru Maior” hotărăsc “în unanimitate să intervină pe lângă rectorat pentru ca unui funcționar de la biblioteca centrală universitară să i se dea un onorar din partea centrului pentru aranjarea sistematică și modernă a bibliotecii centrului, conform planului B.C.U.”.¹⁹

De altfel această nouă orientare, mai dinamică, în organizarea bibliotecii se reflectă cu claritate în statutul asociației studențești din decembrie 1921 în care se consemnează “centrul <<Petru Maior>> va susține și completa biblioteca sa, căutând a o ține la curent cu publicațiile din țară și străinătate, prin cumpărări și donații, căutând a obține trimiterea gratuită de ziare și reviste”.²⁰ Se specifica în detaliu că o parte din banii centrului vor fi utilizați la “întreținerea și mărirea bibliotecii și la abonarea/cumpărarea de reviste și ziare”.²¹ Deasemenea, în noul statut erau descrise amănunțit atribuțiile funcției de bibliotecar. Acestuia i se cerea să răspundă de bibliotecă și de sala de lectură, să se îngrijească de registrele și cataloagele bibliotecii și să-i întocmească un regulament de funcționare, toate bineînțeles cu ajutorul vicebibliotecarului.²²

În perioada agitată a manifestațiilor antisemite (anii 1922-1924) “Petru Maior” intră în conflict cu autoritățile universitare clujene, ce decideau în septembrie 1923 să dizolve centrul studențesc și să-l evacueze din sediul ocupat în localul universității. Totuși organizația “Petru Maior” își continuă existența transformându-se într-o societate academică cu același nume, având ca scop declarat o activitate strict culturală și deci fără caracter universitar, dar continuând în fapt să aibă atribuții și activitate de centru studențesc. Împrejurările acelor ani

¹² *Loc. cit.*, Raport despre starea bibliotecii centrului studențesc în semestrul I al 1920/1921, 26 XI 1920, semnat de Emil Petrovici.

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ *Ibidem.*

¹⁵ *Loc. cit.*, Statutele “Petru Maior”, votate în ședința din 25 IV 1920, art. 3.

¹⁶ *Loc. cit.*, raport despre starea bibliotecii centrului studențesc în semestrul I al 1920/21, din 26 XI 1920, semnat de Emil Petrovici.

¹⁷ *Loc. cit.*, p.v. din 25 II 1921

¹⁸ *Loc. cit.*, p.v. din 27 II 1921, ședința comitetului.

¹⁹ *Loc. cit.*, p.v. din 2 XI 1921, ședința comitetului.

²⁰ *Loc. cit.*, Statutele centrului “Petru Maior” 27 XII 1921, cap. II, art. 4, par. a.

²¹ *Ibidem*, cap. VI, par. a și b.

²² *Ibidem*, cap. XI, art. 51-53.

tulburi duc la dese schimbări de sediu pentru noua asociație, iar documentele de arhivă fac frecvente mențiuni la starea bibliotecii și la faptul că aceste mutări repetate nu conduc decât la dezorganizarea fondurilor și deci la imposibilitatea de a fi folosite cărțile în bune condițiuni.

Nevoia de a găsi un local adecvat pentru adăpostirea corespunzătoare a arhivei și “bibliotecii de mii de volume” a centrului “Petru Maior” (ce funcționează iar în formă legală, adică cu aprobarea Senatului universitar și sub autoritatea sa cu începere din martie 1925) va constitui un argument puternic, folosit de către organizația studențească atunci când apelează la Primăria orașului Cluj pentru a i se pune la dispoziție “gratuit un sediu într-unul din imobilele Primăriei”²³, fiind și unul dintre motivele reușitei acestui demers. De altfel, imediat după reînființarea centrului, noul comitet de sub conducerea lui Ioan Suciș se va preocupa de punerea în ordine a fondurilor de cărți pentru a reuși să ofere studenților informațiile atât de importante aflate în volumele bibliotecii “Petru Maior”. Prima măsură care se ia în acest sens este de a desemna o delegație formată din studenții Noveanu (medicină), Silaghi (științe) și Harteș (litere) pentru a inventaria biblioteca (după ce o preia de la comisia de verificare), în acest interval urmând să se decidă unde se va amplasa aceasta, în căminul studențesc sau la Biblioteca universitară.²⁴ Totodată pentru “buna informare a centrului asupra evenimentelor”, se decide constituirea unei comisii care va citi ziarele ce apar în România și va prezenta informări - fiind aleși Suciș și Săbădean pentru ziarele ungurești, Noveanu și Oltean pentru presa din capitală, Bidian pentru ziarele nemțești și Harteș pentru ziarele rusești.²⁵

Ulterior se vor alege un bibliotecar - Peia Liviu și un vicebibliotecar - Muntean, care alături de Silaghi și Noveanu vor continua inventarierea bibliotecii centrului “Petru Maior”.²⁶ Noul statut votat în mai 1925 va consenșna un interes crescând pentru biblioteca centrului, manifestat în prevederile exprese privind modalitatea de îmbogățire a fondurilor de carte. Din totalul finanțelor centrului se prevedea ca jumătate din banii de rezervă (adică 10% din sumele intrate fără vreo destinație precisă) să fie folosite din 5 în 5 ani pentru complectarea bibliotecii.²⁷

Instalată în cele din urmă în noul sediu obținut de la Primărie, din strada I.C.Brătianu nr.13²⁸, biblioteca va rămâne în atenția studenților clujeni. La sfârșitul anului 1925, imediat după ce centrul studențesc “Petru Maior” hotărâse iarăși să se organizeze în afara cadrului universitar, considerat prea strict, și să devină Societatea Academică “Petru Maior” (Asociația generală a studenților creștini), se primește o cerere de la Societatea invalizilor de război, care solicită aprobarea de a se instala cu biroul în localul “Petru Maior”. Răspunsul tinerilor universitari clujeni este unul negativ, motivat de faptul că “... biblioteca societății noastre e împrăștiată în tot cuprinsul localului și că în scurt timp o ordonare a ei nu e posibilă”.²⁹ În vederea soluționării acestei probleme se decide ca cei 2 bibliotecari să beneficieze de un termen până la 10 ianuarie 1926 pentru a aranja biblioteca, “în caz contrar urmând să li se aplice dispozițiile statutelor societății noastre”.³⁰

Dar studenții nu se vor preocupa doar de structurarea modernă și eficientă a volumelor pe care le au în posesie și al căror număr se străduiesc să-l sporească în continuu, ci vor încerca să fie și distribuitori de cărți, fie ele de propagandă națională sau cu caracter literar. Astfel, pe lângă vânzarea în beneficiul centrului “Petru Maior” a “Situației demografice a României” de Em. D.B.Vasiliu și “Protocoloalele înțeleptilor Sionului”, cu tente vădite naționaliste și antisemite, membrii organizației tinerilor universitari clujeni vor prelua pentru a fi împărțite studenților și titluri precum “Visuri studențești” de Petru Ionescu Muscel, care este dat clujenilor de centrul studențesc București.³¹

O legătură traică s-a dezvoltat în perioada interbelică între centrul “Petru Maior” și instituțiile de cultură ale orașului, în mod special cu Teatrul Național și cu Opera. Prezenți la majoritatea spectacolelor datorită biletelor

²³ Loc.cit., Dosar 1924-26 - acte ieșite, adresă către Primarul orașului Cluj, 1 IV 1925.

²⁴ Loc.cit., Dosar 1925 - procese verbale; p.v. din 28 III 1925, ședința comitetului.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Loc.cit., Dosar 1925 - procese verbale; p.v. din 4 IV 1925, ședința comitetului.

²⁷ Loc.cit., Dosar 1925 - procese verbale; Proiect de statutele centrului studențesc “Petru Maior” - Cluj, titlul VIII, art. 67.

²⁸ Loc.cit., Dosar 1925 - acte justificative pentru sumele ieșite, chitanță 30 V 1925.

²⁹ Loc.cit., Dosar 1925 - procese verbale; p.v. din 19 XII 1925, ședința comitetului Societății academice “Petru Maior”.

³⁰ Ibidem.

³¹ Loc.cit., Dosar 1923-24 - acte justificative pentru sumele ieșite, chitanță 17 IV 1924.

cu reducere de care beneficiau, tinerii studenți vor aduce însuflețirea și pasiunea lor, setea lor de cultură și simțul critic în mediul artistic, luând parte la toate evenimentele vieții culturale clujene.

În luna iulie 1920, actorii Teatrului Național din București vor vizita scena clujeană cu câteva spectacole deosebite, dintre care menționăm *“Oedip rege”* și *“Vlaicu vodă”*. Impresionați de personalitățile care vor juca în aceste spectacole, studenții din centrul “Petru Maior” iau inițiativa de a colecta bani “pentru a se dăruia artiștilor flori în semn de admirație și recunoștință”. O comisie formată din 4 membri va face propagandă printre colegi să cumpere bilete la aceste reprezentații și să contribuie după posibilități la colectă. Din banii adunați tinerii au cumpărat flori pe care le-au aruncat pe scenă, iar maestrul Nottara va primi din partea delegatului oficial al centrului, vicepreședintele Secăreanu, un buchet de flori la sfârșitul piesei *“Oedip rege”*.³² La rândul lor, artiștii bucureșteni vor facilita accesul studenților la spectacole, acordându-le bilete “parte gratuite, parte cu 50% reducere”, iar înainte de a părăsi orașul vor dona căminului studențesc “1000 coroane din încasări și 575 coroane din biletele vândute studenților”. Gestul acesta va determina comitetul “Petru Maior” să aducă mulțumiri publice în ziarul “Patria”.³³

Aceeași recunoștință pentru munca artiștilor și aceeași înțelegere a importanței actelor culturale ale Teatrului Național este mărturisită de studenți cu ocazia aniversării a “25 de ani de muncă pe ogorul Thaliei în Transilvania” a lui Zaharia Bârsan. Jubileul, preconizat să aibă loc în 3 mai 1925, a fost considerat ca un prilej de a exprima admirația tinerelor generații pentru o astfel de personalitate culturală. De aceea centrul “Petru Maior”, printr-o adresă trimisă tuturor cercurilor și societăților studențești din Cluj, solicita acestora să doneze cît 100 lei/cerc pentru darul pe care doreau să-l ofere artistului.³⁴ În ședințele comitetului din lunile aprilie-mai ale aceluiași an, discuțiile asupra sărbătoririi lui Zaharia Bârsan sunt un subiect obișnuit, studenții căutând modalitatea cea mai potrivită pentru a participa la acest eveniment. Inițial se hotărăște ca președintele centrului, Ioan Suci, să participe la jubileul lui Z. Bârsan și “se admite facerea unui cadou din partea centrului și societăților regionale și pe facultăți”.³⁵ Apoi se va hotărî ca acestui cadou să i se aloce suma de 1.000 lei și sunt delegați oficiali să îl înmâneze artistului, președintele Suci și vicepreședintele Petrescu.³⁶ În cele din urmă problema este reluată în discuție în ședința din 2 mai 1925, când comitetul de conducere al “Petru Maior” aprobă în unanimitate suma ce a fost necesară pentru cumpărarea cadoului artistului Zaharia Bârsan, care îi va fi înmănat ca omagiu al studenților, cu prilejul jubileului de “muncă neobosită și rodnică pusă pe altarul teatrului și culturii naționale”.³⁷ Acesta, constând într-o coroană de lauri de argint, inscripționată cu felicitări din partea centrului și prezentată pe o pernă de catifea împodobită cu panglică tricoloră³⁸, va fi oferit cu ocazia sărbătoririi evenimentului la Teatrul Național, de către reprezentanții “Petru Maior”, la care pe lângă cei 2 membri din comitet deja aleși, se vor adăuga și secretarul general Tanislau, precum și Bușulenga - președintele societății studenților în medicină.³⁹

Dar relațiile între Teatrul Național și centrul “Petru Maior” au fost uneori și mai tensionate, căci entuziasmul studenților izbucnea în unele ocazii dincolo de anumite limite, criticând în mod nepermis pe unii artiști și încurajându-i doar pe cei favoriți. Datorită faptului că în Cluj se știa că centrul studențesc este organul reprezentativ al întregii tinerimi universitare, actorii ori cântăreții de operă se vor adresa acestuia pentru a clarifica situațiile și a determina ca ele să nu se mai repete. Un astfel de caz a avut loc în luna februarie 1921, când Elena Roman, artistă a Operei Naționale Cluj, se arată jignită de afirmațiile apărute în ziarul local “Patria” în care un student declara că următorul ei spectacol va fi un fluierat, arătând în schimb preferința pentru o altă cântăreață – Aca de Barbu. Printr-o scrisoare, artista Elena Roman se adresează centrului și dorește să știe dacă aceste afirmații au fost făcute în numele tuturor studenților clujeni sau nu. Discutând asupra acestui caz, comitetul Macavescu, ce conducea atunci centrul “Petru Maior” decide să dea un comunicat în presă prin care să declare că “în numele studențimii nu

³² Loc. cit., Cluj Napoca Dosar 1919-22 - acte, Raport al comisiei de colectă în favoarea artiștilor bucureșteni, 24 VII 1920.

³³ Patria, anul II, nr. 150, 15 VII 1920, p. 2.

³⁴ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar, 1924-26 - acte ieșite, adresă înregistrată la 2 mai 1925 sub nr. 18/1925.

³⁵ Loc. cit., Dosar 1925 - procese verbale, proces verbal din 9 IV 1925, ședința comitetului.

³⁶ Loc. cit., proces verbal din 21 IV 1925, ședința comitetului.

³⁷ Loc. cit., proces verbal din 2 V 1925, ședința comitetului.

³⁸ Loc. cit., Dosar 1925 - avize pentru sumele ieșite, chitanțe 2 V 1925 ce atestă cumpărarea tuturor celor necesare pentru cadoul lui Zaharia Bârsan.

³⁹ Loc. cit., Dosar 1925 - procese verbale, proces verbal din 2 V 1925, ședința comitetului.

poate vorbi decât centrul sau un împuternicit al său, iar acțiunea aceluia student a fost pur privată”⁴⁰, și totodată să ceară scuze pentru incident Elenei Roman.

Un incident asemănător se va petrece și cu tenorul E. Marinescu care în noiembrie 1921 va primi scrisori de amenințare prin care se făceau presiuni asupra sa de a renunța la rolul Faust, interpretat pe scena operei clujene. Arată că una dintre reprezentațiile sale a fost întreruptă de “fluierături zgomotoase de la galerie” și strigăte de “Jos Marinescu, să vină altul!”. Agitația a fost atât de mare încât spectacolul a putut fi terminat doar cu intervenția forțelor de poliție. Prezentând în amănunt incidentul, tenorul Marinescu arată că în urma scrisorilor de amenințare președintele Macavescu a întreprins o anchetă printre membrii centrului “Petru Maior” care a dovedit că nu aceștia se aflau la originea amenințărilor. Totodată el solicită, pentru a clarifica situația ca întreaga descriere a incidentului să fie publicată în presă, “rămânând ca publicul să aprecieze un fel de a se comporta și aprecia în materie de artă”⁴¹.

Pe de altă parte, și studenții vor apela la conducerea Teatrului Național și a Operei Române ori de câte ori vor avea nevoie de colaborarea lor pentru a organiza anumite manifestări culturale, primind mereu tot sprijinul necesar.

În primul an după înființare, studenții din “Petru Maior” vor proiecta să sărbătorească ziua de 4/16 mai, aniversare a adunării pașoptiste de la Blaj. În discuțiile ce au loc cu privire la pregătirea evenimentului se decide ca să se ceară obținerea Sălii Teatrului Național, președintele cercului studenților bănățeni, Ardelean, fiind desemnat să se ocupe de întreaga organizare⁴². Aceasta includea și cooperarea cu tânărul conservator clujean, căruia trebuia “să i se ceară permisiunea pentru elevii care sunt luați în program”⁴³.

Mai târziu, în 1923, mărturisind un deosebit spirit de colegialitate, centrul studențesc clujean va organiza, cu concursul artiștilor de la Opera și Teatrul Național un mare festival cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Societății “România jună” a studenților români din Viena. Manifestarea, ce a cuprins recitări din poeziile lui Eminescu și interpretarea de romane pe textele marelui poet, precum și o expunere din partea lui Alexandru Vaida Voevod, ce deținuse funcția de președinte al societății vieneze la jubileul de 25 de ani, a fost cu generozitate găzduită de Scena Teatrului din orașul nostru.⁴⁴ De altfel, acest spectacol festiv avea și un scop caritativ, toate veniturile obținute cu această ocazie urmând a fi destinate ridicării unui monument al lui Mihai Eminescu la Cluj.

Cu prilejul reînființării centrului “Petru Maior”, în martie 1925, membrii săi fac demersuri pentru a căuta un sediu în afara universității, după cum am menționat și anterior, și deoarece nu aveau mijloace financiare pentru a plăti chiria localului, vor proiecta să obțină sumele necesare “din încasările ce se vor face la un festival aranjat de centru la Teatrul Național”.⁴⁵ Tot în scopul de a strânge fonduri, de această dată pentru a “face ceva la timp în chestiunea localului proiectat” (adică în privința unei încăpătoare și moderne case a studenților, pe care doreau să o ridice în beneficiul tuturor societăților studențești din Cluj și despre care se discută cu însuflețire în primăvara 1925), membrii organizației studențești decid să țină un bal de elită și un festival la Teatrul Național, casierul Emil Pascu fiind desemnat responsabil al manifestărilor.⁴⁶

Dar studenții clujeni nu vor colabora cu Teatrul Național doar pentru a avea un spațiu adecvat pentru acțiunile lor și nu vor asista doar la spectacolele lirice ori dramatice la care beneficiau de reducere, ci vor fi ades invitați de alte societăți să-și trimită reprezentanții la alte evenimente găzduite de această instituție de cultură. O astfel de ocazie este cea prin care despărțământul local al “Astrei” va pune în 1925 la dispoziția “Petru Maior” un număr de bilete pentru a participa la festivitățile de comemorare a zilei de 1 decembrie.⁴⁷

Cum manifestările culturale clujene nu aveau loc în exclusivitate la Teatrul Național, tinerii universitari vor fi mobilizați adesea să participe la ele prin avizele centrului clujean, cerându-li-se să o facă cu dăruirea și însuflețirea care îi caracteriza întotdeauna. Spre exemplu, așa se întâmplă cu ocazia seriei de concerte susținute de

⁴⁰ *Loc.cit.*, Dosar 1919-22 – p.v. din 27 II 1921, ședința comitetului.

⁴¹ *Loc.cit.*, Scrisoare de la tenorul E. Marinescu, datată noiembrie 1921, către președintele Macavescu.

⁴² *Loc.cit.*, p.v. 11 V 1920, ședința comitetului.

⁴³ *Ibidem.*

⁴⁴ *Loc.cit.*, Dosar 1923 - colecția afișelor intrate, afiș cu data 12 februarie 1923.

⁴⁵ *Loc.cit.*, Dosar 1925 - procese verbale, p.v. din 28 III 1925 - ședința comitetului.

⁴⁶ *Loc.cit.*, p.v. din 5 XII 1925 - ședința comitetului Societății Academice “Petru Maior”.

⁴⁷ *Loc.cit.*, Dosar 1924-26 - acte ieșite, adresă 30 XI 1925 către dl. Atanasie Popa - secretarul Astrei, loco.

tenorul Grozăvescu la Teatrul Maghiar din Cluj în luna septembrie 1925. Urmând să cânte în *“Tosca”*, *“Rigoletto”*, *“Carmen”* și *“Boema”*, tenorul Traian Grozăvescu putea să fie văzut și de studenți, căci eforturile organizației făcuseră posibilă acordarea de bilete cu reducere. Totuși, publicitatea acestui eveniment sublinia “rugăm stăruitor pe toți studenții să-și cumpere bilete pe lângă prețurile acestea reduse, [...] să căutăm să fim la înălțimea atât de rarei ocazii artistice de a trăi o seară sub farmecul vocii lui Grozăvescu”.⁴⁸

Dar tinerii universitari clujeni vor avea legături strânse nu doar cu instituțiile vieții culturale locale, ci și cu personalitățile vieții culturale clujene și transilvane. Astfel ei se află în primele rânduri la sărbătorirea a 40 ani de muncă a maestrului Gh.Dima, aducându-și prinosul lor de recunoștință. Ca semn al prețuirii, studenții vor defila sub ferestrele locuinței lui Gh.Dima, iar “președintele centrului <<Petru Maior>>, Adam Popa, într-o simțită cuvântare a adus omagiile celor tineri”.⁴⁹

Din inițiativa decanului facultății de medicină, Iacobovici, studenții vor face alături de profesori o excursie la Hordou, cu scopul de a amplasa o placă comemorativă pe casa lui Coșbuc. La ceremonie, centrul “P. Maior” e reprezentat de președintele Popa, ce rostește un discurs “accentuând contribuția lui Coșbuc la unitatea neamului”.⁵⁰

Deasemenea, delegați ai centrului vor participa în perioada pe care o studiem, la multe evenimente culturale sociale din viața organizațiilor și societăților cu care se aflau în legătură, dar, mai ales, la toate sărbătorile oficiale ale statului român.

Astfel, cu ocazia încoronării regelui Ferdinand și reginei Maria de Alba Iulia, ca suverani ai României întregite, în toamna lui 1922, Ioan Mușlea va reprezenta oficial centrul “Petru Maior”.⁵¹

La festivitățile zilei de 10 mai studenții vor fi nelipsiți, participând de fiecare dată în număr mare. În anul 1925, ei vor fi mobilizați cu avize din partea comitetului pentru a se aduna în fața universității, de unde “cu steagul în frunte vom pleca în Piață, unde va avea loc serbarea”. Respectând tradiția zilei de 10 mai, li se cerea tinerilor să vină îmbrăcați în costume naționale.⁵² Ceea ce este interesant, și diferit față de alți ani, este că în cadrul centrului au loc discuții privind modalitatea participării la manifestări, căci în urma tulburărilor studențești antisemite reprimare de autoritățile universitare, centrul “Petru Maior” decisese să își pună doliu pe drapelul propriu, în semn de venerație și solidaritate cu Corneliu Zelea Codreanu. Hotărând că la această sărbătoare națională trebuie să lase deoparte orice orientări ideologice, studenții vor accepta “să defileze cu drapelul, dar cu drapelul fără doliu”.⁵³

Centrul studențesc clujean va participa deasemenea la unele festivități cu semnificație aparte pentru istoria orașului, ades fiind solicitat chiar de către autoritățile locale, așa cum se întâmplă spre exemplu în iarna lui 1919, când Primăria cere concursul corului studențesc la programul oficial al zilei de 24 decembrie, când se aniversa un an de la intrarea armatei române în Cluj.⁵⁴

O altă mare sărbătoare națională culturală la care tinerii universitari clujeni vor fi mereu prezenți în număr impresionant este cea desfășurată anual la Blaj, în amintirea adunării de pe Câmpia Libertății din 1848. Aici, pe lângă delegațiile oficiale, din care făceau parte de obicei președintele și cei mai importanți membri în comitet, vor sosi de fiecare dată numeroși studenți din “Petru Maior”. Prilej de a se întâlni cu colegi din restul țării, de a face propagandă ideilor naționale, de a colecta chiar fonduri pentru centru - așa cum se întâmplă în 1923 și 1925 când aici se vor vinde cărțile poștale “Români, ajutor!”, aceste serbări constituiau și ocazia în care toate organizațiile studențești din România își puteau hotărî viitoarele acțiuni comune și sincronizarea lor. La inițiativa clujenilor, în 1925 se va încerca la Blaj o întrunire a tuturor delegațiilor centrelor studențești pentru a se discuta modificările ce se impuneau Regulamentului de ordine și disciplină universitară din 1923, care fusese redactat cu extremă strictețe din cauza tulburărilor antisemite din acel an.⁵⁵

⁴⁸ Loc.cit., Dosar 1925 - avize ieșite, aviz 15 IX 1925.

⁴⁹ Patria, anul IV, nr. 98, 9. V. 1922, p. 2.

⁵⁰ Patria, anul IV, nr. 104, 16 V 1922 și nr. 106, 18 V 1922.

⁵¹ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1922 - chitanțe pentru sumele ieșite - chitanțe 1 XI și 3 XI 1922.

⁵² Loc.cit., Dosar 1925 - avize ieșite, aviz 8 V 1925.

⁵³ Loc.cit., Dosar 1925 - procese verbale, p.v. 9 V 1925, ședința comitetului.

⁵⁴ Loc.cit., Dosar 1919-22 - acte, adresă de la Senatul orașului Cluj, semnată de primar, 17 XII 1919.

⁵⁵ Loc.cit., Dosar 1924-26 - acte ieșite; adresă 4 V 1925 către toate organizațiile oficiale din toate centrele studențești din țară - București, Iași, Cernăuți. Oradea, Timișoara; adresă 4 V 1925 către președintele Uniunii Naționale a Studenților, București.

Și ziua unirii, 1 Decembrie, era sărbătorită de studenți cu însuflețire. Astfel în 1920 ei defilează cu drapelul în frunte și cântând cântece patriotice, iar V.Lațu vorbește în numele centrului despre importanța acestei zile⁵⁶. În anii următori, Centrul “Petru Maior” va face demersuri pe lângă senatul universitar pentru a serba oficial unirea⁵⁷.

La rândul ei asociația “Petru Maior” își va crea în existența ei propriile momente de sărbătoare, prin care marca unele evenimente deosebite. O asemenea manifestare este cea organizată în 1921 cu ocazia centenarului nașterii lui Petru Maior, patronul centrului clujean. Spre a marca cum se cuvine această ocazie solemnă studenții vor decide să țină o ședință festivă la care să participe toți membrii centrului și la care momentele artistice (cor, declamații de poezii) să fie dublate de câteva discursuri din partea președintelui și a unui invitat care să vorbească despre personalitatea învățatului transilvănean.⁵⁸ Programată inițial pentru data de 6 martie, serbarea va fi amân timeră cu o săptămână, și datorită dorinței profesorului Lupaș de a combina această manifestare cu cea dedicată lui Tudor Vladimirescu, iar în urma acestui demers comitetul decide să ceară lui Ioan Lupaș să ia cuvântul cu această ocazie.⁵⁹ Comemorarea centenarului “Petru Maior” are loc în data de 13 martie, iar printre vorbitori s-au numărat președintele centrului, Macavescu, care, după “câteva cuvinte de pioasă amintire pentru Petru Maior și cei ce au condus atâta vreme societatea studenților români din Budapesta”⁶⁰ va avea o a doua parte a discursului în care va trata probleme interne ale centrului și pentru care va fi criticat de colegi deoarece aceasta “nu-și avea locul în fața străinilor”⁶¹. Apoi Ioan Mușlea, va face o dare de seamă a activității “Petru Maior” în Budapesta. Manifestarea va fi încheiată de cuvântarea prof. univ. Ioan Lupaș ce “cu o documentare savantă și un dramatism pronunțat” va vorbi despre mișcarea de la 1821, comparând-o cu răscoala lui Horea⁶². La intervenția noului comitet al “Petru Maior”, condus de Adam Popa și care este ales în primăvara lui 1922, se încearcă să se dea “un caracter cu adevărat studențesc vieții universitare”, ceea ce determină Senatul universitar să decidă ca ziua de 12 mai să devină sărbătoarea universității din Cluj. Aceasta urma să fie aniversată anual, iar semnificația ei era dublă: de a aniversa preluarea universității de la statul maghiar, dar și de a servi ca sărbătoare de vară a studențimii clujene. Pentru a o marca cum se cuvine membrii centrului studențesc vor face o serbare și o excursie, ce urmau să devină tradiționale, și la care au fost invitați și profesorii.⁶³

În același an și instalarea în funcție a unui nou comitet al “Petru Maior” devenise deja o mare sărbătoare, cum o dovedește festivitatea de la universitate, când prilejul preluării funcțiilor de către președintele Popa și colegii săi servește drept cadru pentru o conferință a profesorului Marinescu despre “*Rolul intelectualilor*”.⁶⁴

După începerea tulburărilor antisemite în noiembrie 1922, centrul clujean a primit sprijinul și de la celelalte organizații studențești din țară, care s-au solidarizat cu el și la 10 decembrie 1922, reprezentanții studenților din întreaga țară s-au adunat la București și au redactat un memoriu comun care cuprindea toate revendicările lor, înaintate ulterior spre soluționare miniștrilor de instrucție, interne și justiție.⁶⁵ La congresul studențesc din august 1923 se va hotărâ ca această zi de 10 decembrie să fie declarată sărbătoare studențească, căci a constituit “primul pas în lupta noastră sfântă” și totodată se precizează modul în care ea va fi sărbătorită anume “președinții centrelor se vor îngriji ca în fiecare an la această dată să se suspende cursurile și lucrările universității, din oficiu, și ca sărbătoarea să fie la înălțimea semnificației ei istorice în Analele studențimii române”.⁶⁶

⁵⁶ Patria, anul II, nr. 257, 1 XII 1920, p. 2.

⁵⁷ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, fond Universitatea Cluj, procesele verbale ale Senatului universitar, dosar 4 / 1922 – 23, p.v. 30 XI 1922, fila 21.

⁵⁸ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1919-22, p.v. 27 II 1921, ședința comitetului.

⁵⁹ Loc. cit., p.v. 10 III 1921, ședința ordinară a centrului.

⁶⁰ Patria, anul III, nr. 56, 17 III 1921, p. 2.

⁶¹ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1919-22, p.v. 13 III 1921, ședința plenară a centrului.

⁶² Patria, anul III, nr. 56, 17 III 1921, p. 2.

⁶³ Octavian F. Popa – “Carmen Saeculare”, în “Almanah...”, 1929, p. 121; Patria, anul IV, nr. 101, 12 V 1922 și nr. 103, 14 V 1922.

⁶⁴ Patria, anul IV, nr. 73, 4 IV 1922, p. 2.

⁶⁵ Octavian F. Popa, op. cit., p. 125.

⁶⁶ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1923 - colecția afișelor intrate, Hotărârile congresului studențesc de la Iași, 25 VIII 1923, titlul III, punctul 4.

Deși în 1923 nu deținem date în arhivă privind festivitățile ocazionate de ziua de 10 decembrie, cunoaștem că în anul următor centrul “Petru Maior”, ce funcționa în afara normelor impuse de autoritățile universitare, va solicita episcopului ortodox al Clujului, I.P.S. Ivan, precum și protopopului greco catolic din localitate, dr. Elie Dăianu (fost membru al societății omonime de la Budapesta) să officieze cît un *Te deum* în bisericile din oraș, deoarece studenții sărbătoreau “împlinirea a 2 ani de la revenirea la conștiința adevărată”.⁶⁷ Totodată, în ziua de 10 decembrie 1924 studenții vor ține o ședință festivă, la care nu vor participa reprezentanți de la Societatea studenților în Litere și Filozofie și de la cea în Științe.⁶⁸

Ulterior, după ce organizația centrală a studenților clujeni va fi reînființată se face o propunere ca data de 25 martie, când are loc prima ședință oficială, aprobată de Senatul universitar, să devină “zi de sărbătoare pentru centrul Cluj, ținându-se în fiecare an o ședință festivă în această zi”.⁶⁹

Conștienți de faptul că au contribuit la unele evenimente istorice din viața României, studenții centrului “Petru Maior” nu îi vor uita pe cei care s-au sacrificat pentru aceste idealuri. În 1918, în timpul luptelor cu armatele maghiare din Cluj ce atacau Senatul român instalat în sediul Băncii “Economul” din Cluj, studentul Octavian Petrovici va muri apărând cauza națională.⁷⁰ În 1925, dorind să comemoreze acest tragic eveniment studenții clujeni vor lansa o colectă destinată a obține bani pentru ridicarea unei plăci în memoria acestui coleg al lor. Astfel, comitetul aflat sub președinția lui Ioan Suci, va delega câțiva reprezentanți ai centrului să tipărească 150 liste de colectă în acest scop, care vor fi răspândite la toate școlile din Cluj, cu excepția Liceului de fete Regina Maria, a cărui directoare va respinge acțiunea.⁷¹ Astfel de liste se vor distribui și în orașul Zalău, de unde era originar Petrovici și de asemenea vor fi deschise pentru donații oricărui cetățean din Cluj. În urma acestor eforturi concentrate se adună o sumă de peste 6000 lei pentru placa comemorativă.⁷² Studenții decid să facă toate eforturile pentru a reuși să dezvelească placa în ziua de 10 decembrie 1925, dar în caz că toate formalitățile nu vor putea fi îndeplinite pentru această dată care “coincide cu aniversarea începutului mișcării studențești “se preconiza amânarea evenimentului pentru data de 17 decembrie, cînd se împlineau exact 7 ani de la moartea lui Octavian Petrovici”.⁷³

Totuși, ceea ce și-au propus membrii “Petru Maior” nu s-a putut realiza decît în vara lui 1927.⁷⁴

Un alt aspect al activităților tinerilor universitari clujeni consta în asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea manifestărilor culturale și sociale mai importante care urmau să aibă loc în orașul lor și care aveau puncte comune cu organizația lor. Astfel în luna aprilie 1923 cînd Principele Carol urma să viziteze Clujul, mai precis arena sportivă și apoi Universitatea, studenții vor fi chemați de comitetul “Petru Maior”, condus de Gheorghe Alexa, spre a participa la “proba de cor, în vederea primirii într-un mod cît mai demn și mai important” a oaspetelui, aceasta cu atît mai mult cu cît corul mixt studențesc urma să cînte cu ocazia recepției ce i se va face Principelui în *Aula Magna*.⁷⁵

Un demers asemănător este întreprins de comitet, tot în aceeași lună, cu ocazia vizitei făcute de Societatea corală “Cântarea României” din București, în urbea de pe Someș pentru a susține un concert la Teatrul Național. Arătând că această formație aparține Fundației culturale “*Principele Carol*”, care servește un frumos scop național și că astfel se pot întâlni cu colegii bucureșteni, membrii conducerii centrului “Petru Maior” susțin că: “studențimea clujeană are datoria de a-și manifesta sentimentele sale de iubire față de vizitatori, de a le ura bun venit în Cluj și invită în corpore pe membrii săi să îi întâmpine la gară”.⁷⁶

⁶⁷ *Loc. cit.*, Dosar 1924-26 - acte ieșite, adrese 9 XII 1924 din partea studenților români din Cluj către I.P.S. Ivan, episcop al Clujului, și către Domnia sa Dr. Elie Dăianu, protopop greco catolic, Cluj.

⁶⁸ *Loc. cit.*, Dosar 1925 - procese verbale, p.v. din 25 III 1925, prima ședință plenară a centrului “Petru Maior” după reînființarea sa.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ Emil A. Dandea - *Mișcările studențești din anul 1918*, în *Almanah...*, 1929, p. 95.

⁷¹ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1925 - procese verbale, p.v. I din 15 X 1925 și p.v. din 5 XII 1925, ședința comitetului.

⁷² *Loc. cit.*, Dosar 1925 - Acte justificative pentru sumele intrate, liste de colectă pentru fondul Octavian Petrovici.

⁷³ *Loc. cit.*, Dosar 1925 - procese verbale, p.v. 21 XI 1925.

⁷⁴ Emil A. Dandea, *op. cit.*, p. 95.

⁷⁵ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1923 - colecția afișelor intrate, apel 27 IV 1923.

⁷⁶ *Loc. cit.*, apel 13 IV 1923.

Interesați în egală măsură de problemele științifice, studenții clujeni vor participa la majoritatea acțiunilor de acest fel organizate de Universitate și de profesorii ei, așa cum se întâmplă de exemplu în mai 1925 când plenipotențiarul Franței va veni la Cluj pentru a decora pe unii din profesorii universitari pentru meritele lor deosebite pe planul cercetării științifice și culturale.⁷⁷ Alteori, ei înșiși vor fi cei care vor organiza manifestări cu caracter cultural, cum o vor face în iarna lui 1922 când îl vor invita pe Octavian Goga să susțină o conferință la Teatrul Național, tema aleasă de marele nostru poet și om politic fiind aceea a “*Ideeii naționale*”⁷⁸. O altă activitate cu rol educativ în plan moral și etic a reprezentat-o ciclul de meditații religioase ce avea loc la căminul studențesc în postul Paștelor. Inițiată de profesorul Lupaș în 1920, această acțiune se organiza cu ajutorul “P. Maior” și cuprindea comentarii ale Bibliei urmate de conferințe cu teme religioase ținute de profesori.⁷⁹

În ceea ce privește problemele sociale ale studenților, centrul clujean va lua inițiativa în 1923 de a înființa un “Birou de muncă, plasare și informațiuni” în căminul “Avram Iancu”, activitatea acestuia fiind coordonată de un comitet de studenți. Se preconiza ca tinerilor universitari să li se ofere posibilitatea de a găsi un loc de muncă în “toate ramurile de birou (translatori, corespondență în franceză, germană, rusă, română, maghiară, contabilitate, etc.) pentru a se putea întreține material mai ușor pe perioada studiilor superioare.”⁸⁰

Datorită relațiilor sale excelente cu diferite asociații de profil din țară și străinătate, adesea centrul studențesc “Petru Maior” era invitat de a lua parte la diferite evenimente culturale, științifice, și chiar mondene. Ca un element inedit, ce poate explica fie și parțial solidaritatea națională a studenților români în perioada interbelică, voi menționa invitația pe care o va primi centrul clujean din partea lui Corneliu Zelea Codreanu de a lua parte la nunta sa, ce urma să aibă loc în 14 iunie 1925. Textul era formulat în următorii termeni: “Vă fac invitație dumneavoastră pentru întreaga studențime clujeană și vă rog a veni. Casă și masă e aranjată pentru oricât de mulți”⁸¹. Răspunzând cu entuziasm la această chemare, studenții din “Petru Maior” vor transmite o telegramă de felicitare liderului mișcării de dreapta a tinerimii române, subliniind că Zelea Codreanu este “chezășia adevărată a învingerii curentului de renaștere românească” și afirmând că doresc să continue lupta sub conducerea sa. Totodată ei vor delega spre a-i reprezenta la acest eveniment pe Ionel Antoniu Mureșan, student în drept.⁸²

Studierea atentă a fondurilor de arhivă și bibliografice ne face să afirmăm, în concluzie, că membrii “Petru Maior” se dovedesc a fi participanți la fel de activi în domeniul cultural, științific și social precum vor fi și în ceea ce privește apărarea intereselor studențești. Majoritatea acțiunilor lor constituie o pagină însemnată a istoriei locale și provinciale, ilustrând totodată rolul valoros jucat de o astfel de asociație în viața societății românești interbelice, importanța structurilor asociative în promovarea preocupărilor diferitelor categorii sociale.

CULTURAL, SCIENTIFIC AND SOCIAL PREOCCUPATIONS OF PETRU MAIOR STUDENT SOCIETY (1918-1925) (Abstract)

Searching the archives this study tried to prove that *Petru Maior* members were involved in cultural, scientific and social problems as in defending students' interests. Their acts were important for local history, proving the impact on Romanian society interwars and the role of students' partnerships in history.

⁷⁷ *Loc.cit.*, Dosar 1925 - avize ieșite, aviz 7 V 1925.

⁷⁸ *Loc.cit.*, Dosar 1923-24 - acte justificative pentru sumele ieșite, chitanțe 11 XII 1923 ce arată cheltuielile făcute cu ocazia conferinței susținute de Oct. Goga la Cluj în 9 XII 1923, la inițiativa “Petru Maior”.

⁷⁹ *Patria*, anul II, nr. 51, 7. III. 1920; nr. 57, 14. III. 1920; nr. 62, 21 III 1920, nr. 71, 1 IV 1920, nr. 75, 5 IV 1920; anul III, nr. 64, 26 III 1921, nr. 69, 30 III 1921, nr. 75, 8 IV 1921.

⁸⁰ BCU Cluj Napoca, Fond “Petru Maior”, Dosar 1923 - colecția afișelor intrate, afiș datat 1923.

⁸¹ *Loc.cit.*, Dosar 1925 - acte intrate, Scrisoare de la C. Zelea Codreanu, 6 VI 1925.

⁸² *Loc.cit.*, Dosar 1924-26 - acte ieșite, delegație, 12 VI 1925, telegramă lui Zelea Codreanu la Focșani, 12 VI 1925.